

444. — *Quartus* modus incurrendi irregularitatem ob bigamiam interpretativam est, quando quis duo contrahit et consummat Matrimonia, unum validum, alterum invalidum. Pro hac irregularitate non habetur textus expressus, sed communiter DD. eam deducunt ex *c. Nuper, de Bigamis*, ubi sermo fit de Clerico, qui ante Sacrum Ordinem Matrimonium contraxit, deinde jam ordinatus aliud inivit, ibique dicitur tanquam bigamus reputandus, non propter Sacramenti defectum, cum secundum Matrimonium irritum fuerit, sed ob intentionis affectum ad duo Matrimonia cum copula secuta; ita *Th. Supp. qu. 66. art. 2. Tolet. l. 1. c. 26. n. 4. Salm. c. 9. n. 26. cum Corn. et Led. ac Sanch. D. 48. n. 3. circa medium, cum Soto, S. Antonin. Palud. Bellarm. Valent.*

445. — Sed dubitatur 1. An fiat irregularis qui duo Matrimonia contraxit, ambo invalida? Negant *Dian. p. 4. tr. 2. R. 38.* Item *Avila, Conin. et Henr. apud Salm. c. 9. n. 28.* qui probabile vocant. Ratio, quia (ut aiunt) hic casus non est expressus in jure. Sed probabilius affirmant *S. Th. supp. qu. 66. art. 2. Suar. D. 49. s. 2. n. 11. Bon. p. 5. n. 2. Pal. p. 8. n. 10. Tourn. p. 61. q. 3. Conc. p. 498. n. 11. Salm. n. 28. cum Suar. Cor. et Sayr. ac Sanch. l. 7. D. 84. n. 3. cum S. Anton. Palud. Soto, Tolet. Bellar. Sa, Valent. Led. Lop. et aliis communissimè.* Et probatur ex *c. A nobis de Bigam.* citato *n. 440.* ubi (ut vidimus) ille Diaconus, qui viduam duxit, tanquam maritus viduæ, fuit declaratus irregularis, « non propter Sacramenti defectum, sed propter » affectum intentionis. » Ergo solus affectus irregularitatem inducit.

446. — Dubit. 2. An si quis contraxit duo Matrimonia nulla in bona fide, incurrat irregularitatem? Negat *Sanch. d. D. 84. n. 6. cum Archid. Astens. et Bellamera,* quia is potius censetur irregularis ex delicto quam ex defectu, cum in *c. Nuper, de Bigam.* ille qui antea uxorem duxerat, et postea constitutus in Sacris aliud conjugium contraxerat, dictus fuit irregularis, non propter defectum Sacramenti, sed ob affectum intentionis; ergo ob crimen affectus punitus fuit: quando igitur non adest crimen, non incurritur irregularitas. Sed communius et probabilius affirmant *Sylo. verb. Bigamia qu. 7. Angel. eod. verb. n. 9. item Jo. Andr. Ancharan. Abb. Henr. etc. ap. Sanch. l. c. in fin.* Ratio, quia, in præfato textu non consideratur crimen affectus, sed affectus ad secundum Matrimonium. Idque expressè confirmatur ex *c. A nobis, de Bigam.* ut vidimus *n. 440.*

447. — Dubit. 3. An incurrat irregularitatem qui fictè contrahit secundum Matrimonium, tantum ad copulam extorquendam? Negant *Pal. p. 8. n. 7. Dian. p. 4. tr. 2. R. 38. item Avila, et Hurt. ap. Salm. c. 9. n. 27,* quia tunc deficit affectus maritalis, qui requiritur in dicto *c. Nuper,* verbis tò, *Propter affectum intentionis.* Sed probabilius affirmant *Suar. D. 49. s. 2. num. 10. Tourn. p. 61. q. 3. et Salm. l. c. cum Corn.* Ratio, quia ad irregularitatem non requiritur affectus ille ad duo Matrimonia verè

contrahenda, sed sufficit affectus ad duo Matrimonia exterius ineunda.

Idem videtur procedere respectu viri, qui contraxit cum violata, credens illam virginem, de quo dictum est *n. 439.* Et idem respectu viri ignoranter reddentis debitum adulteræ, quæ sit occulta, vel quæ violenter fuerit oppressa, juxta dicta *n. 442 et 443.*

448. — III. Demum Bigamia *Similitudinaria* est illa quæ contrahitur ex attentatione Matrimonii (quanvis invalidi) cum corrupta, vel virgine post votum solemne emissum in Religione approbata, vel post susceptionem Sacri Ordinis. Hujusmodi enim nubentes similes sunt contrahentibus duplex Matrimonium, quatenus post concubium spirituale cum Christo initum, ab eo recedentes attentant Matrimonium contrahere, ita communiter DD. *Suar. D. 49. s. 3. n. 2 et 6. Anacl. p. 517. n. 42. Sanch. l. 7. D. 85. n. 5. Salm. c. 9. n. 36. et alii passim ex c. Quotquot 23. et c. Monacho 32. 27. q. 1. Dummodo tale Matrimonium sit consummatum, ut adhuc communiter DD. docent, utque habetur ex dicto *c. Monacho,* ubi: *Si postea uxori fuerit sociatus.**

449. — Minimè autem sunt audiendi *Hurt. et Tanner. ap. Salm. l. c. item Abbas, Hostiens. et Archid. ap. Suar. D. 49. s. 5. n. 4.* (qui improbabiliter id probabile putat) dicentes hanc irregularitatem incurri tantum à Monachis professis. Nam communissimè docent AA. eam incurri etiam à Clericis constitutis in Sacris; ita idem *Suar. n. 8. Salm. l. c. Anacl. d. n. 42. Nav. c. 27. n. 195. Tol. lib. 1. c. 26. n. 7. et Sanch. D. 85. n. 5. cum Sa, Valenti. Graff. Led. Gabr. Philiarth. et aliis pluribus.* Idque clarè probatur ex *c. 1. Qui Clerici. vel Mon. etc.* ubi dicitur posse Episcopus post peractam pœnitentiam dispensare cum Diacono, qui uxorem duxerit, ad Ordinem ministrandum; ergo Diaconus ille jam habetur ut irregularis. Item in *c. 2. eod. tit.* dicitur quòd Episcopus non permittat Subdiacono, qui Matrimonium contraxit, ministrare. Quamvis igitur (ait *Sanch.*) talis Clericus non esset irregularis ex defectu ob bigamiam similitudinariam, saltem tamen incurrit irregularitatem ob delictum. Rectè autem rejicit *Sanch. n. 11 et 17.* opinionem illorum, qui dicunt fieri irregularem qui Matrimonium contrahit post simplex votum castitatis, cum hoc in nullo jure sit expressum. Sic pariter ex eadem ratione nec est irregularis laicus qui ducit Monialem professam, quia jura loquuntur tantum de contrahente post proprium votum; *Sanch. n. 12. et Salm. n. 36. cum Sayr. Corn. et Henr.*

450. — Quæres hîc, quomodo tollatur hæc irregularitas? Dico 1. quòd hæc irregularitas non tollitur per Baptismum, ut docent communiter *S. Th. d. q. 66. q. 4. Suar. D. 49. s. 5. n. 10. Sanch. l. 7. D. 83. n. 9. et Salm. c. 9. n. 37. cum Corn. Pelliz. etc.* et videtur expressum in *c. Si quis viduam 1. d. 34.* Dico 2. quòd Papa bene possit in illa dispensare; Et licet in Canonibus de Bigamis dicatur: *Cum Bigamis non licet dispensare,* tamen hoc intelligen-



308 LIB. VII. DE CENSURIS ET IRREGULARITATIBUS. CAP. V.  
 dum sine gravi causa, ut docent *Sanch. l. 7. D. 86. n. 6. Conc. p. 499. n. 14. Salm. l. c. cum Sayr. et Corn. item Tourn. p. 74. qu. 1. cum communi*, qui ita fert dispensasse Lucium III ex *Glossa in c. Lector. 17. Dist. 34.* Nec obstat dicere hanc irregularitatem institutam fuisse à D. Paulo, juxta dicta n. 436. Nam respondetur, quòd Constitutiones Apostolorum, præcisè ut tales, non transcendant jus humanum, in quo utique Papa omnem potestatem habet.

451. — Episcopus autem, si bigamia fuerit vera, aut interpretativa, minimè potest in ea dispensare, neque ad Ordines Sacros suscipiendos, neque ad ministrandum in susceptis, neque ad Beneficia ipsis annexa recipienda, ut communiter docent *D. Th. Suppl. q. 66. art. 5. et Salm. c. 9. n. 39.* cum aliis passim, et patet ex *c. Super eo, de Bigam.* Nec obstat textus in citato *c. Lector*, ubi dicitur Martinus Papa declarasse, quòd Episcopus possit dispensare cum bigamo, ut fiat Subdiaconus. Nam respondent *Suar. D. 46. sect. 6. n. 5. et Tourn. p. 65.* errasse Gratianum asserendo prædictum Canonem esse Martini Papæ, cum plures AA. probent fuisse Martini Bracharensis Collectoris multorum Canonum ex diversis Conciliis particularibus. Sed dato quòd fuisset Martini Papæ, tamen, cum in toto titulo de Bigamis prohibeantur Episcopi à dispensando in bigamia, videtur certum prædicto Canonem fuisse derogatum. Præterquam quod dicunt *Salm. c. 9. n. 39.* quòd tempore Martini Papæ subdiaconatus non adhuc erat ordo Sacer.

452. — Sed rogatur, an possit Episcopus dispensare cum bigamo quoad Ordines Minores, et beneficia simplicia suscipienda? Affirmant *D. Th. in 4. D. 27. q. 3. art. 3. Nav. cap. 27. n. 197. Sanch. l. 7. D. 86. n. 11. Conc. p. 599. n. 14. item Palud. Azor. Avil. Comit. et alii apud Pal. D. 6. p. 8. n. 17.* et probabile putat *Suar. D. 49. sect. 6. n. 5.* Ratio, quia per susceptionem minorum Ordinum initiali non manciantur irrevocabiliter cultui Divino, et ideo Episcopis concedi aiunt hujusmodi dispensationem. Sed veriùs negant *Suar. l. c. Tourn. p. 65. Laym. c. 6 circa fin. Barb. All. 48. n. 25. Bon. D. 7. p. 5. n. 15. et Pal. n. 18. cum Garcia ex Decl. S. C. Et probatur ex Trident. sess. 23. c. 17.* ubi vetatur assumere bigamos ad ministeria Ordinum minorum; et ex *c. un. de Bigam. in 6.* ubi bigami expoliantur omni privilegio Clericali; sed clariùs probatur ex Decl. Sixti V. ap. *Fagnan. lib. 1. in cap. Super eo, de Bigam. in fin.* qua declaravit Pontifex suspensum quemdam Episcopum, eò quòd contulit bigamo Beneficium simplex, et ordinatum incidisse dixit in pœnas malè promoti. Adversarii contra minimè probant unde Episcopi talem facultatem habeant. In bigamia autem similitudinaria bene possunt Episcopi dispensare, etiam ad Ordines Sacros suscipiendos et ministrandos, ut docent *Tolet. lib. 1. c. 26. Conc. Salm. c. 9. n. 41. Suar. n. 18. Sanch. num. 20. Tour. p. 66. et Pal. n. 19. cum Garcia et aliis pluribus; idque probatur ex c. 4. de Cleric. cong. et c. Qui Cler. vel voc. Et hoc currit (ut notant*

*Salm. d. n. 41. cum Corn. et Henr.)* etiamsi crimen fuerit publicum, cum hæc irregularitas proveniat ex defectu, non ex delicto. Rectè verò excipit *Tourn.* cum communi, si talis Clericus duxerit viduam, vel corruptam, aut si ante Ordinationem fuerit cum aliqua muliere conjugatus.

453. — Prælati autem Regulares ex Privilegio Sixti IV possunt dispensare cum suis subditis in omni bigamia: præter Privilegium Pauli III (relatum à *Salm. c. 7. n. 59.*), in quo conceditur ipsis facultas dispensandi cum suis subditis in omni irregularitate; bigamia non excepta; ita *Pal. p. 8. n. 21. et Salm. c. 9. n. 42. cum Pelliz. Henr. Machad. Leand. etc.*

454. — « Sexta oritur ex infamia, sive juris (quæ vel ex delicto proprio, vel parentum, vel vili conditione personæ nascitur), sive facti, modò crimen publicum sit: ex occulto enim non oritur, si homicidium, et censuræ violationem excipias, ut docent *Navar. Con. Laym. contra Slys. et Suar.* qui ex occulto etiam oriri putant, modò infamiam ipso jure connexam habeat. Porro infamia ob crimen notorium, vel per sententiam judicis contracta non tollitur, nisi per dispensationem Principis, cujus auctoritate contracta fuit. Infamia facti, etiam orta ex enormi crimine, et digna depositione, tollitur per publicam et constantem vitæ emendationem \* (*Vide dicta ex n. 362. v. Hæc; irregularitas enim ob infamiam ex defectu, et ex delicto in idem coincidunt.*) »

455. — « Septima oritur ex defectu libertatis. Unde irregulares sunt I. Omnes servi propriè dicti (et secundum *Laym. l. 2. t. 1. c. 8.* etiam originarii), donec consequantur plenam libertatem. »

Servus, qui sciente et non contradicente domino ordinatur, etiam ad primam Tonsuram, eo ipso liber manet, *c. Si servus, et c. Nulli Dist. 54.* Poterit tamen dominus eum manumittere cum conditione, ut serviat in iis quæ statui Clericali non repugnant, ex *c. Nullus de Serois non ordin.* Si verò servus ordinetur, ignorante domino, remanet servus, nisi constitutur in Sacris, et nisi insuper domino reddatur duplum ab Episcopo, vel ab aliis cooperantibus, vel ab ipso servo; qui quando impotens est satisfaciendi, remanet servus, si est Diaconus; si verò sit Sacerdos, debet domino inservire in omnibus quæ statum non dedecent, et Missas pro domino offerre: nisi dominus per annum sciens illum esse ordinatum, dissimulet, eumque non revocet. Ita *Salm. c. 9. n. 60 et 61. ex Canonibus ibi allatis.*

456. — « II. Sunt irregulares Conjugati, nisi uxores consentiant, et castitatem voveant. \* (*De hoc vide dicta de Sacram. Ord. l. 6. n. 812.*) » III. Curiales, id est curiæ seculari obligati, facto juramento, vel stipendio, ut judices, advocati etc. quandiu talia officia habent. \* (*Ut habetur in c. 1, 2 et 3. D. 51. et c. unic. de Oblig. ad ratioc. Excipiuntur tamen ex ta-cita concessione Pontificis, vel ex consuetudine Consilarii Regis constituti pro casibus civilibus, ut docent Laym. Pal. Suar.*



» *Corn. cum Salm. c. 9. n. 64.*) \* Excipe tamen, nisi habeant  
 » specialem dispensationem Papæ pro illis officiis, uti quidam  
 » Clerici in aulis Principum, in causis civilibus, non tamen cri-  
 » minalibus occupati; vel nisi consuetudo sciente Papa id per-  
 » mittat. IV. Milites, saltem quamdiu juramento tenentur; item  
 » thesaurarii, et depositarii publici, et qui Remp. administrant.  
 » \* (*Vide dicta Tom. 3. lib. 3. num. 838*) \* Item apparitores, et  
 » similes, qui sæva, aut turpia exercuerunt, vel in causa sanguinis  
 » ministrarunt. *M. Leo. p. 3. f. 320.*

457. — « *Octava* ex defectu lenitatis, scilicet ex licita mutila-  
 » tione, vel homicidio in bello justo, vel iudicio. Quod ideo sta-  
 » tuit Ecclesia, quia Sacerdos gerit personam Christi, qui utpote  
 » lenissimus neminem unquam læsit. Ad hanc autem requiritur,  
 » ut occisio, aut mutilatio de facto sequatur. Unde non sufficit  
 » voluntas, nec vulneratio gravis; *Bonac. d. 7. qu. 4. Tan. d. 6.*  
 » *qu. 10. d. 11.* »

Unde resolves :

458. — « 1. Non fit irregularis, qui mutilat, vel occidit in  
 » defensionem inculpatae honoris, vitæ, castitatis, etc. vel etiam  
 » proximi, quia in jure non statuitur irregularitas, nisi ob ho-  
 » micidium in bello justo, vel iudicio. *Tann. loc. cit.* \* (*Vide dicta*  
 » *n. 389.*) \* »

459. — « 2. Irregularis fit in bello, qui mutilat, vel occidit  
 » propria manu, non autem Clericus exhortans ad fortiter pu-  
 » gnandum in bello justo (secus tamen si ad occidendum hunc,  
 » vel illum in particulari); idem est de Duce exercitus, tubi-  
 » cine, etc. *Bonac. p. 4.* \* (Clericus, si est in sacris, vel Benefi-  
 » ciatus, et militat in bello, fit irregularis, si aliquando sclopum  
 » adhibuerit in aliquo conflictu, etiamsi juramentum præ-  
 » stare nullum læsisse; *vide Card. Lamb. Notif. 101. n. 19.*  
 » *infra.*) \* »

In bello igitur justo defensivo utique non fit irregularis qui oc-  
 cidit; ita *Salm. c. 9. num. 20. Holzm. n. 388.* et alii communiter;  
 id patet ex c. 2. *de Immunit. Eccl. et Clem. un. de Homic.* In  
 bello autem justo offensivo qui occidit est irregularis, non verò  
 si alii occidant; *Holzm. loc. cit. et Benedictus XIV. Notif. 101.*  
*n. 15. ex c. Petitio tua, c. Dilectus, c. Significasti, et c. de Homic.*  
 In bello verò injusto, si unus moriatur, omnes sunt irregu-  
 lares, ut certum est apud omnes *cum D. Th. 2. 2. quæst. 64. art.*  
 8. Hic notandum Clericum (modò fuerit in sacris, aut Benefi-  
 ciatus, et etiam in conflictu bombas emiseric) esse irregularem,  
 si militat, etiamsi juret se ne unum quidem læsisse, ut apud *Lamb.*  
*legere est Notif. 101. n. 19.*

460. — Qui hortatur ad occidendum in genere, etiamsi bel-  
 lum sit offensivum, modò justum, non est irregularis; ita com-  
 munitè cum *Busemb. Bonac. D. 7. q. 4. p. 4. n. 7. Tourn. p. 28.*  
*Conc. p. 501. num. 18. et Salm. c. 9. n. 19.* ac alii passim, ex  
 dicto c. *Petitio tua*, ubi declaratur irregularis tantùm is qui occi-

dit. Quid si quis in bello justo hortetur ad occidendum in parti-  
 culari? *Bus. ut supra, et Bonac.* hunc non eximunt ab irregu-  
 laritate. Sed probabiliter contradicunt *Salm. c. 9. n. 19,* quia  
 tam in præfato textu, quàm in aliis sermo fit tantùm de occidente,  
 sive de mutilante, non de exhortante.

461. — « 3. In iudicio justo irregulares fiunt, qui ad mortem  
 » vel mutilationem cooperantur active, et efficaciter, et proximè,  
 » per actionem ex natura sua ad id ordinatam. \* (*Ita ex Clem.*  
 » *un. Si furiosus, de Hom. etc. Clericis, cap. Sententiam. Ne Cler.*  
 » *vel Mon. item cap. Ex litteris, de Excess. Prælat. etc.*) \* Di-  
 » citur I. Cooperantur, ut Judex ferens sententiam, Notarius eam  
 » scribens, ministri, exequentes, testes etc. \* (*Transcribens verò*  
 » *sententiam non incurrit, ut communiter Bonac. D. 7. q. 4. p. 1.*  
 » *n. 5. cum Suar. Fill. Ugol. Reg. etc. Imò Natalis ab Alexand.*  
 » *et Cabassut. apud Tournely p. 78. idem tenent etiam de scri-*  
 » *bente.*) \* »

462. — « Dicitur II. Actiòè, id est ex parte occidentium: quia  
 » non fit irregularis, qui se tantùm habet passivè, et ex parte ejus  
 » qui occiditur, ut Confessarius hortans ad fatendum veritatem,  
 » vel ad acquiescendum sententiæ justæ, quàm non potest differre  
 » nisi appellatione injusta. *Corn. et Dian. p. 4. t. 2. R. 99.* \* (*Ita*  
 » *etiam Holz. n. 387. Tourn. p. 78. v. Dico 7.*) \* »

463. — « Dicitur III. Efficaciter, quia adjuvans, v. g. ferens  
 » ligna, ut comburatur ante jam suffocatus, non fit irregularis: nec  
 » assistens supplicio, si sua præsentia in illud non influat. \* (*Ita Sua-*  
 » *rez D. 47. sect. 4. n. 10. Pal. p. 23. §. 4. num. 2. Bonacina p. 1.*  
 » *n. 18 et Salmant. cap. 9. n. 19. cum Aoila, Diana, et Giball. com-*  
 » *munissimè, contra Sayrum. Nec obstat textus in cap. Sententiam.*  
 » *Ne Cler. vel Mon. ubi vetatur Clericis interesse hujusmodi sup-*  
 » *plicis, quia hic Canon vel est abrogatus, vel tantùm venialiter*  
 » *obligat, ut docent Bonac. p. 1. n. 16. Salm. l. c. ac Tourn. p. 78.*  
 » *v. Quale, testatur esse communem sententiam cum Aoila, et Ca-*  
 » *bass. id non excedere venialem culpam; imò ibi Navarr. et Aoila*  
 » *censent minimè in hoc peccare Clericos in Minoribus.*) \* »

464. — « Dicitur IV. Proximè, quia qui remotè tantùm coo-  
 » perantur, non fiunt irregulares, ut qui gladios faciunt, aut ven-  
 » dunt, item legislator leges capitales condens; \* (*Ex c. Delatori*  
 » *5. q. 6. Aut suadens Regi legem ferre; Salm. c. 9. n. 7.*) \* Con-  
 » cionator in genere dicens, puniendos esse malefactores; \* (*Ut*  
 » *Salm. c. 9. n. 7. cum communi.*) \* Confessarius interrogatus de  
 » reo, an mortem mereatur, si respondeat, iudicem sine accep-  
 » tione personarum fungi debere suo munere, quia hi omnes sunt  
 » tantùm causa remota. \* (*Hoc etiam est commune apud omnes:*  
 » *vide Salmant. d. n. 7.*) \* Essent autem proxima, ideoque irre-  
 » gulares, si quid facerent, aut dicerent in particulari, ex quo  
 » mors alicujus sequeretur, aut etiam acceleraretur, v. g. si quis  
 » efficaciter urgeret reum, ut scalam ascenderet, vel ad hoc illum  
 » juvaret, vel si iudici in particulari responderet, hunc esse plec-  
 » tendum. \* (*Sentiunt itaque cum Busemb. Bonac. p. 1. num. 6.*



» ac *Avila, Sayr. Henr. etc. ap. Salmant. cap. 9. num. 8. fieri*  
 » irregularem Confessarium, sive alius qui consultus à Judice in  
 » particulari de Reo aliquo, respondet ei esse occidendum. Sed  
 » probabilius id negat *Holzm. n. 387. cum Mol. et Laym. Pal.*  
 » §. 3. n. 7 et 8. et *Salm. loc. cit. cum Vasq. Pelliz. Hurtad. Tur-*  
 » *rian. etc.* Ratio, quia irregularitas hæc ex defectu lenitatis in-  
 » flicta est tantum concurrentibus ad occisionem aut mutilatio-  
 » nem, ut ministris necessariis, non verò aliis, et præsertim juste  
 » concurrentibus. *Addunt probabiliter Tourn. p. 79. v. Dico 7.*  
 » *Busemb. et alii infra n. 466. nec fieri irregularem Confes-*  
 » *sarium, si moneat carnificem, ut suum munus jam funga-*  
 » *tur.* ) \*

465. — « Possunt tamen subinde etiam proximè cooperantes  
 » excusari ab irregularitate, v. g. 1. Si fiat ex indeliberatione,  
 » aut cum semiplena tantum advertentia, v. g. si dicat Confes-  
 » sarius, *properemus*, aut instiget jumentum, quo reus vehitur.  
 » 2. Si cooperatio sit valde exigua, ut si jubeat reum adhuc unum  
 » gradum ascendere; quia minimum reputatur pro nihilo, *Avila,*  
 » et *Henr. apud Bon. q. 4. part. 1. n. 9. Item Suar. Regin.*  
 » *Laym. etc. (contra Vasq. Turr. Hurt. Bann. etc.)* qui censent  
 » ex homicidio neminem fieri irregularem, nisi concurrat ut pu-  
 » blicus minister justitiæ, sive ad causæ probationem, sive exe-  
 » cutionem; vel ut privatus injustè, et cum peccato. Quam sen-  
 » tentiam probabilem censet *Diana p. 3. t. 4. R. 79. et in addit.*  
 » *R. 45. et p. 8. tom. 7. R. 61.* \* (Et revera valde probabilis est  
 » juxta Annotationem mox supra oppositam.) \* Hinc negant  
 » fieri irregularem 1. Confessarium, vel alium quemcumque, qui  
 » furem hortatur ut scalam ascendat, caput supponat ad ictum  
 » excipiendum; 2. eum qui carnifici dicit, ut aliquid aptet, quo  
 » citius extinguatur reus; 3. qui, dum reus ad supplicium duci-  
 » tur, suggerit viam breviorē; 4. qui vendit, vel commodat  
 » scalam, funes et cætera instrumenta, etiam qui furcam fecit;  
 » 5. qui interrogatus à Judice, an teneatur reum condemnare, res-  
 » pondit, teneri; 6. eum, qui carnifici putanti suspensum jam esse  
 » mortuum, significavit adhuc vivere, ex quo calcans iterum pede  
 » occidit. \* (Ita etiam *Salm. cap. 9. ex n. 9. ad 11. cum Pal. Pelliz.*  
 » *Hurt. Turrian. Diana, Machad. etc.* ) \*

466. — « Dicitur V. *Per actionem ex natura sua*, etc. id est  
 » quæ per se sit causa talis effectus: quia effectus per accidens  
 » non imputatur danti operam rei licitæ. Hinc non fit irregularis  
 » dicens carnifici: nemo te impedit facere tuum officium, ego  
 » meum feci. \* (Ita probabiliter etiam dicunt *Tourn. p. 79. v.*  
 » *Dico 7. et Salm. c. 9. n. 10. cum Avila, et Henr.* ) \* Nec judices  
 » Ecclesiastici degradatum tradentes brachio seculari; nec Cle-  
 » rici accusantes aliquem in causa criminali: modò expressè pro-  
 » testentur se non intendere ut puniatur pœna sanguinis; sed  
 » tantum, ut sibi, vel suis satisfiat, vel impediatur mala sibi,  
 » aut aliis imminantia. Vide *Bonac. qu. 4. Tann. l. c. etc.* »

467. — *Ex c. Sententia sanguinis. Ne Cler. vel Mon. vetitum*

est Clericis in Sacris constitutis, vel Beneficiariis, et omnibus  
 Regularibus se intromittere in causam sanguinis (intelligitur,  
 unde mors aut mutilatio sequatur) judicando, vel testificando,  
 exequendo, etc. Et ideo peccant mortaliter, si quomodolibet ad  
 illam adjvant. ( *V. Not. XXVI. pag. 340.* )

468. — Fiunt autem irregulares omnes qui ad sententiam san-  
 guinis concurrunt, et I. *Judices*, eorumque Assessores; non verò  
 domini temporales, etiam Ecclesiastici, committentes aliis hujus-  
 modi causas, ex *c. ult. Ne Cler. vel Mon. 6.* nisi ipsi jubeant ut  
 Judex aliquem in particulari suspendere, vel sententiam statim  
 exequi faciat; *Pal. §. 1. num. 6. et Salm. c. 9. n. 5. cum Henr.*  
*Corn. II. Testes voluntarii*, qui liberè se offerunt ad testificandum  
 contra reum; etiamsi protestentur non intendere sententiam  
 sanguinis; nam si coacti sint ad testimonium faciendum, sanè  
 excusantur, ut rectè docent *Suar. D. 47. sect. 3. num. 4. Bonac.*  
*p. 3. num. 8. Pal. §. 3. num. 3. et Salm. cap. 9. n. 12. cum Con.*  
*et communi.* Et idem dicendum de Advocatis, et Procuratoribus  
 Accusatoris coactis ad eum tuendum; *Salm. ibid. cum üsdem. III.*  
 Accusatores vel denunciatores (sive formales sive materiales,  
 nempe si tantum exhibeant querelas, ut ait *Tambur. §. 11. n. 3.*  
*p. 298.*), qui coram Judice seculari accusant reum de crimine  
 digno sententia sanguinis, criminalem petentes vindictam. Et  
 tunc tam Clericus quam laicus accusans fiunt irregulares, ut com-  
 munitè *Bonac. Pelliz. Pal. c. 9. n. 18.* Cum hac autem diffe-  
 rentia, quòd Clericus, præter irregularitatem quam incurrit,  
 peccet mortaliter, si est in Sacris, vel Beneficiatus, et accuset  
 sine justa causa, vel si adsit causa, et accuset sine protestatione,  
 ut *Salm. c. 9. ex n. 2.* Minimè tamen irregularitatem incurrit  
 Accusator (sive laicus, sive Clericus) qui accusat reum, tantum  
 ut proprium damnum præcaveat, vel sibi recarsiat, facta pro-  
 testatione se non velle pœnam sanguinis, ut habetur ex *c. Præ-*  
*latis. De Homic. in 6.* Et hoc currit, etiamsi talis protestatio fictè  
 ponatur, ut *Suar. D. 47. s. 2. n. 3. Bon. p. 2. n. 11. Pal. §. 3.*  
*n. 2. et Salm. c. 9. n. 15. cum Avil. Con. Fill. Pelliz. Corn.*  
*Henr. etc.* Nec non etiamsi fiat protestatio post accusationem,  
 dummodo ante sententiam; *Bon. n. 8. Sayr. Pell. et Salm. ibid.*  
 Advertendum verò quòd protestatio solum suffragatur in causa  
 propria, non autem in causa aliorum, nisi hi sint cognati usque  
 ad quartum gradum, ut *Pal. §. 2. n. 6. Conc. p. 500. n. 19. et*  
*Salm. c. 9. n. 17. cum Bon. Corn. Pell. Henr. etc.* vel nisi causa  
 sit propriæ Ecclesiæ ut *Suar. n. 20. et Bon. num. 5. cum Mol.*  
*Sayr. Avila, Fill. Ugol. Rodr. Henr. etc.* idem ait *Conc.* si causa  
 sit domesticorum. Item, si damna sint in futurum aliis inferenda,  
 ita ut non possint alia via reparari, bene potest et quandoque debes  
 Clericum reum accusare post protestationem, non etiam pro-  
 testatione omissa, ut aiunt *Salm. c. 9. n. 17* quia talis accusatio  
 est mera defensio innocentis.

469. — Quæritur, an Episcopi possint denunciare in hac irre-  
 gularitate, si fuerit occulta? Affirmant *Diana, Arb. etc. apud*



*Salm. c. 9. n. 23*, quia Trident. concedit eis dispensare in omnibus irregularitatibus, excepto homicidio voluntario. Sed verius *Bon. p. 5. n. 13. Pal. §. 5. n. 7. et Salm. ib. cum Bon. Ban. Hurt. Pal. etc.* omnino dicunt esse negandum, quia Concilium clarè ibi loquitur tantum de irregularitatibus provenientius ex delicto. Prælati autem Regulares bene possunt cum suis subditis dispensare in hac irregularitate, sive occulta sive publica; quia Regulares concessionem universè habent dispensandi in omnibus irregularitatibus, excepto homicidio voluntario, juxta limitationem datam n. 396. Ita *Dian. p. 2. tr. 4. R. 69. et Salm. c. 9. n. 24. cum Lez. Bord. Dian. Cand. Villal. etc.*

## FACULTATES S. PŒNITENTIARIÆ.

470. — Hic ultimò operæ pretium est adnotare in quibus casibus, aut censuris, irregularitatibus, inhabilitatibus, aut aliis pœnis recurri possit ad S. Pœnitentiariam pro absoluteione, dispensatione aut relaxatione. In Bulla quæ incipit *Pastor bonus*, edita à N. S. P. Bened. XIV die 13 Apr. 1744 (*in Bullarrio t. I. Bul. 95.*) habetur posse S. Pœnitentiariam I. absolvere à quibuscumque casibus et censuris, etiam Bullæ Cœnæ, Regulares pro utroque foro; Seculares verò tam Ecclesiasticos quàm laicos, etiam in utroque foro à censuris publicis latis à jure; et etiam ab homine, si expirata sit jurisdictio Judicis, vel si lato censuras illas reservavit Sedi Apostolicæ, modò Judici et parti satisfecerint. Quòd si pars injustè refutet satisfactionem oblatam, potest Pœnitentiarius convenientem satisfactionem arbitrari. II. Posse absolvere Hæreticos occultos, modò nullos actus extrinsecos fecerint, ex quibus potuerint alii dignoscere eos ut hæreticos; item publicos hæreticos casu quo non est opus complices denunciare. Posse etiam absolvere Principes, Administratores rerum publicarum, et Episcopos, ac alios Prælatos à casibus publicis Bullæ Cœnæ. III. Posse dispensare in occultis irregularitatibus, et inhabilitatibus, etiam ex homicidio voluntario, non tamen ut post homicidium possint promoveri ad Episcopatum. Item etiam ab inhabilitatibus, et irregularitatibus, propter hæresim, modò fuerint penitus occultæ. IV. Posse dispensare cum homicidis et aliis, ut valeant profiteri in Religione approbata, et fieri deinde etiam Sacerdotes. V. Cum malè promotis, ut omissos Ordines possint clam suscipere, non servatis interstitiis et temporibus, non autem Sacros una die. VI. Posse dispensare cum occultis simoniacè ordinatis. VII. Posse convalidare titulos Beneficiorum cum occulta inhabilitate obtentorum. VIII. Posse partem pretii simoniaci condonare ob delinquentis paupertatem. IX. Posse cum Gallis, Belgis, Polonis, et ulterioribus remittere fructus malè perceptos; componere verò cum Italis, Hispanis, etc. et cum pauperibus etiam remittere. X. Posse remittere partem de malè ablatis, vel retentis, si dominus sit incertus, casus occultus, et delinquens pauper, reliquum erogando in pauperes, vel pia opera in locis, si fieri potest, ubi illa ablata sunt.

XI. Posse absolvere qui munera acceperint à Regularibus, modo non excedant decem scutos, vel etiam si excedant, facta prius restitutione, vel præstita obligatione satisfaciendi. XII. Cum puellis quæ virgines non sunt posse dispensare, ut fruantur legato virginibus relicto, in casibus tamen occultis, et in foro conscientiæ; vel cum virginibus, ut inirent Monasterium mulierum Pœnitentium. XIII. Posse relaxare juramenta, quæ non sunt in favorem alterius. XIV. Posse vota simplicia etiam castitatis dispensando commutare, aut implementum differre. XV. Dispensare commutando in alias preces, vel alia pia opera, super recitationem Divini officii. XVI. Dispensare in occultis cum Regularibus quibusvis irregularitatibus, inhabilitatibus, et pœnis; non autem in publico defectu Natalium quoad Generalatum; in publicis verò non nisi auditis Superioribus. XVII. Posse absolvere Apostatas à censuris, cum reincidentia si non redeant intra præsumtum tempus, dilata dispensatione super irregularitate, si quam contraxerint, usque ad actualem reditum. Posse etiam concedere, ut ipsi transeant ad alium Ordinem. XVIII. Posse concedere transitum ad Religionem laxiorem, modò ibi vigeat regularis observantia; non tamen ad Ordinem S. Benedicti antiquioris observantiæ; neque ad consimiles Congregationes cujuscumque Ordinis. Idem quoad Moniales ultra montes. XIX. Posse absolvere, et dispensare super defectibus et censuris, etiam ob Clausuræ violationem. XX. Item concedere Confessarium Monialibus, (vide dicta de hoc l. 6. n. 576.) XXI. Vacante Sede Apostolica, habere facultatem in foro conscientiæ etiam in casibus, à quibus vivente Pontifice non poterat; tamen cum reincidentia, si ad novum Pontificem petentes non se præsentent, hancque facultatem post Cardinalis Pœnitentiarum ingressum in Conclavem transire ad Signaturam. Alia quæ pertinent ad Matrimonii materiam, vide l. 6. numero 1144. Alia minùs scitu necessaria observare potes in citata Bulla, *Pastor bonus*.

Demum hic nota, quòd, cum Litteræ S. Pœnitentiariæ committuntur Magistro Theologiæ, vel Decretorum Doctori, possunt eas exequi Confessarii Societatis Jesu designati à Generali vel Provinciali de ejus licentia, ut concessit Greg. XIII 3 April. 1582. Et idem possunt Lectores Jubilati Ordinis Minorum ex concessionem Innocentii XI 27 Nov. 1679. Ac ideo idem possunt omnes Regulares in privilegiis eorum communicantes: ita refert *Elbel t. 3. Conf. 20. p. 506. n. 513.*

## LAUS

Jesu nostro Redemptori, et Mariæ Immaculatæ nostræ Reginæ et Matri.